

פרשה

עונש

עשה

לא תעשה

בזמן הזה

גליון לידיעת מצוות השבוע

והערב נא

ב"ה ובס"ד

פרשת בהעלותך

י"ב-י"ח סיון (שבועות ל"ח-מ"ד)

תשפ"ה לפ"ק

המצוה		מקור בתנ"ך			רס"ג	ר' אליהו הזקן	ר' יצחק ברגלוני	ר' שלמה גבירול	יראים	רמב"ם		סמ"ג	רא"ם	רמב"ן	מאמר השכל	החינוך סמ"ק	זוהר הרקיע	חפץ חיים	רבנן	נוהג	זכר	נקבה
		פרשה	פרק	פסוק																		
להדליק נר חנוכה	בהעלותך	ח'	ב'	קכח	ס	נד	ט	קנד												כל העולם	☒	☒
טהרת הלווים	בהעלותך	ח'	ו'		ב															בית המקדש	☐	☒
ללום לימוד חמש שנים סדר ודיני העבודה	בהעלותך	ח'	כ"ד	קפ			קעט													בית המקדש	☐	☒
לא יעבוד איש לוי מעל נ' (50) שנה עבודת משא בכסף	בהעלותך	ח'	כ"ה	כד	ריד	כט		רסא	שנו				עג				רפב			בית המקדש	☐	☒
דיני פסח שני	בהעלותך	ט'	י'	לד	נז	יא	מה	קפב				רכד								בית המקדש	☐	☒
מצות פסח שני בארבעה עשר באייר	בהעלותך	ט'	י"א							נז	קרבן פסח		קיו	סא	ריא	שפ	קעא			בית המקדש	☐	☒
מצות פסח שני שיאכל על מצות ומרורים	בהעלותך	ט'	י"א							נח	קרבן פסח		רכו	קיח	סב	ריג	שפא	קעה		בית המקדש	☐	☒
שלא להותיר מבשר פסח שני עד בקר	בהעלותך	ט'	י"ב	יא	קעא	קפא	יב	קא	ש	קט	קרבן פסח	שנט	תו	קכב	רכ	שפב	קיד			בית המקדש	☒	☒
שלא לשבור עצם בפסח שני	בהעלותך	ט'	י"ב	יב	קע		י	קמז	רצט	קכב	קרבן פסח	שנז	תט	קכה	ריד	שפג	קסד			בית המקדש	☒	☒
כרת-באינו עושה פסח שני	בהעלותך	ט'	י"ג	נט	ב	נז	לח	שמג	רפג											בית המקדש	☐	☒
לתקוע בחצוצרות על הקרבנות ובשעת הצרות	בהעלותך	י'	ט'	לה			מו	רכב		נט	תעניות	קע	קכ	סג	שב	שפד	רכב			בית המקדש	☐	☒
לתקוע בחצוצרות בשעת הצרות	בהעלותך	י'	ט'			לו														בית המקדש	☐	☒
שמחת שבת קודש	בהעלותך	י'	י'	נא				נא												כל העולם	☒	☒
לתקוע בחצוצרות על הקרבנות	בהעלותך	י'	י'			יד														בית המקדש	☐	☒
להיות שפל רוח ועניו	בהעלותך	י"ב	ג'	קנו		קלו	קנא	נט	רלב											כל העולם	☒	☒

נקבה	זכר
5	10
3	7
3	8
4	8
5	9
3	5
2	5
2	5
2	6
0	0
2	5
2	5

כל העולם	ארץ ישראל	בית המקדש
3	0	4
1	0	4
2	0	3
2	0	3
3	0	5
1	0	3
0	0	5
0	0	5
0	0	6
0	0	0
0	0	5
0	0	5

סך הכל	לא תעשה	עשה
10	3	4
7	3	2
8	2	3
8	2	3
9	3	5
5	3	1
5	2	3
5	2	3
6	3	3
0	0	0
5	2	3
5	2	3

שיטות	פרשה	עונש
4517- (757-)	2	1
4642-4702 (882- 942)	1	1
4699- (939-)	2	1
4773- (1013-)	2	1
4800- (1040-)	0	1
4875-4958 (1115-1198)	0	1
4894-4964 (1134-1204)		
4960-5020 (1200-1260)		
4954-5030 (1194-1270)		
4954-5030 (1194-1270)		
4975-5053 (1215-1293)		
5000- (1240-)		

זכר	נקבה
5	2
6	2
0	0
0	0
3	3

כל העולם	ארץ ישראל	בית המקדש
0	0	5
0	0	6
0	0	0
0	0	0
3	0	0

שיטות	פרשה	עונש	עשה	לא תעשה	סך הכל
(1240-5000)	מאמר השכל				
(1361-1444) 5121-5204	זוהר הרקיע				
(1838-1933) 5598-5694	חפץ חיים				
	רבנן				
מצות בזמן הזה לפי כל השיטות	מכון והערב נא	0	0	0	3

מצות פסח שני בארבעה עשר באייר

ספר החינוך מצוה שפ מצות פסח שני בארבעה עשר באייר

שיעשה פסח שני בארבעה עשר באייר כל מי שלא יכול לעשות פסח ראשון בארבעה עשר בניסן, כגון מחמת טומאה או שהיה בדרך רחוקה, שנאמר [במדבר ט', י"א] בחדש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אותו. ועוד הורונו חכמים זכרונם לברכה [פסחים צ"ג ע"א] דלאו דוקא טומאה וריחוק הדרך לבד, אלא כל ששגג או נאנס או אפילו הזיד ולא הקריב בראשון מקריב בשני.

משרשי המצוה, לפי שמצות הפסח הוא אות חזק וברור לכל רואי השמש בחידוש העולם, כי אז בעת ההיא עשה עמנו האל ברוך הוא נסים ונפלאות גדולות שינה טבע העולם לעיני עמים רבים, וראו כל עמי הארץ כי השגחתו ויכלתו בתחתונים, ואז בעת ההיא האמינו הכל, ויאמינו כל הבאים אחריהם לעולם באמת, שהוא ברוך הוא ברא העולם יש מאין בעת שרצה, והוא העת הידוע, ואף על פי שבריאת היש מן האין הוא דבר נמנע מדרך הטבע, כי כמו כן נמנע לבקוע מצולות ים עד עבור בתוכו עם כבד ביבשה וישובו למקומן, ולהחיות עם גדול ורב ארבעים שנה מלחם היורד מן השמים יום יום, ויתר האותות והמופתים שעשה לנו בעת ההיא שכולן נתחדשו בהפך הטבעים. וענין חידוש העולם הוא העמוד החזק באמונתנו ובתורתנו, כי למאמיני הקדמות אין תורה וחלק לעולם הבא עם ישראל. ידוע הדבר, אין להאריך במפורסם. על כן היה מרצונו ברוך הוא לזכות במצוה זו הנכבדת כל איש מישראל ואל יעכבהו אונס וריחוק מקום מעשותה, כי אם יקרהו עון שנאנס בחדש הראשון ולא זכה בה עם הקודמין יעשה אותה בחדש השני. ולפי שהוא יסוד גדול בדת, הגיע החיוב גם כן אף על הגר שנתגייר בין פסח ראשון לשני, וכן קטן שהגדיל בין שני הפסחים, שחייבין לעשות פסח שני.

מדיני המצוה מה שאמרו זכרונם לברכה בפסחים פרק מי שהיה טמא [צ"ה ע"א] מה בין ראשון לשני, הראשון חמץ אסור בבל יראה ובבל ימצא, והשני חמץ ומצה עמו בבית, והשני אינו נוהג אלא יום אחד ואין שם יום טוב ואיסור מלאכה, והראשון טעון הלל באכילתו והשני אין טעון הלל באכילתו, וזהו זה טעונון הלל בעשיתו. ושניהם נאכלין צלי על מצות ומרורים, שבפירוש נאמר בכתוב כן. ושניהם דוחין את השבת, ובשניהם אין מותרין ולא שוברין עצם, שבפירוש הזהיר הכתוב גם בזה בלא תותירו ועצם לא ישברו בו.

ואם תשאל בני, ולמה לא ישו שניהם בכל דבר, שהרי בפירוש נאמר כאן בפסח שני ככל חקת הפסח יעשו אותו, דע כי כבר עוררו אותנו חכמים זכרונם לברכה זה וביארו בפרק מי שהיה טמא [שם] שבמצות שבגופו של פסח הכתוב מדבר, כגון לאוכלו על מצות ומרורים, ושלא להשאיר ממנו, ושלא לשבור בו עצם כמו שפירשנו. ולמדנו לומר כן מאשר פירש הכתוב כאן בפסח שני קצת מדיניו, ואילו היה שוה לגמרי עם הראשון יאמר ככל חקת הפסח וגו' ודיו. וכן אמרו שם מה עצם מיוחד שבגופו אף כל וכו'.

וכן מענין המצוה מה שאמרו גם כן [שם צ"ג ע"א] שהטמא שנדחה לפסח שני הוא מי שנטמא בטומאה חמורה המעכבתו מלאכול הפסח, כגון זבים וזבות נדות ויולדות ובעלי נדות. וכן טמא מת שנטמא בטומאה מן המת שהניזר מגלח עליה וכמו שפירשנו בסדר נשא [מצוה שע"ו]. אבל אם היה טמא בשאר טומאות מן המת שאין הנזיר מגלח עליה, וכן אם נגע בנבלה ובשרץ וכיוצא בהן, ואפילו ביום י"ד, הרי זה טובל ושוחטין עליו אחר טבילה, ולערב כשיעריב שמשו אוכל פסחו. וכן מענין המצוה מה שאמרו זכרונם לברכה שם בפרק מי שהיה טמא [צ"ג ע"ב] על דרך ההלכה המקויימת, שדרך רחוקה תקרא כל שהוא רחוק מחומות ירושלים חמשה עשר מילין, אבל פחות מיכן אין נקרא דרך רחוקה. ויתר פרטיה במסכת פסחים [פרק מי שהיה טמא].

ונוהגת מצוה זו בזמן הבית, בזכרים בתורת חיוב ובנקבות בתורת רשות, שכן הורונו זכרונם לברכה [שם צ"א ע"ב] שנשים שנדחו לפסח שני מפני טומאה או מפני אחד מהדברים שזכרנו, שעשית הפסח שני להם רשות, רצו שוחטין רצו אין שוחטין, ומן הטעם הזה אין שוחטין עליהן בפני עצמן בשבת.

והאיש העובר על זה והזיד וביטל עשה זה ולא הקריב פסח שני כשנאנס ולא יכול להקריב פסח ראשון חייב כרת, זהו דעת רבי במשנה, אבל רבי נתן ורבי חנינא ורבי עקיבא פוטרין אותו מן הכרת מכיון שלא הזיד בראשון. ואין צריך לומר שאם הזיד וביטל הראשון, וביטל גם השני בין בזדון בין בשגגה, שחייב כרת לדברי הכל מכיון שהזיד ולא הקריב קרבן ה' במועדו. וזאת היא אחת משתי מצוות עשה שבתורה שמתחייבין עליה כרת, כמו שאמרנו בסדר בא אל פרעה [מצוה ה'].

מצות פסח שני שיאכל על מצות ומרורים

ספר החינוך מצוה שפא מצות פסח שני שיאכל על מצות ומרורים

שכל המחוייב בפסח שני שיאכל בשר הפסח על מצות ומרורים, שנאמר [במדבר ט', י"א] על מצות ומרורים יאכלהו.

משרשי מצוות כל ענין הפסח כתבתי בסדר בא אל פרעה [מצוה ה']. ואין ספק כי כל ענין פסח שני אינו כי אם מיסודו של ראשון, ידוע הדבר.

מדיני המצוה מה שאמרו זכרונם לברכה [פסחים מ' ע"א] שהמצות צריכות שימור גדול שלא יבואו לידי חימוץ, עד שחייבנו זכרונם לברכה להזהר בהם אפילו מזמן קצירה שלא יבואו עליהן מים פן יבואו לידי חימוץ. ויתר ריבוי פרטיות בענין הלישה והאפיה בפסח ראשון. וכלל הכל הוא שנעשה בהן שמירה גדולה מחימוץ.

וכן מה שפירשו במרורים שכל עשב מר הוא בכלל מרורים שהזכיר הכתוב, ושאדם יוצא ידי חובתו בכולן, לפי שהצוואה לנו במרור זכר לוימררו את חייהם [שמות א', י"ד], ובכל עשב מר יזכר הדבר. אבל מכל מקום ביררו לנו חכמים זכרונם לברכה [שם ל"ט ע"א] לאכול החזרת, כי בה זכר התמרור מצד הקלח שטעמו מר קצת. וגם יש בה היתור למצוה יותר מבשאר עשבים מרים, (גם) כי שמה הדור שנקראת חסה ורמז ברכה בו שחם רחמנא עלינו ופדאנו מיד המצרים הקשים, ומכל אלה יש התעוררות וזכר אל לב בני אדם בענין הנסים שנעשו לנו במצרים, ולפיכך הוקבעה ההלכה שראוי לנו לחזר אחר החזרת. פרטיה גם כן במסכת פסחים.

ונוהגת בזמן הבית, בזכרים ולא בנקבות, כי כמו שאין שחיטת פסח שני חובה להן אלא רשות כמו שאמרנו במצוה הקודמת, כן אכילת מצה ומרור עמו אינה חובה להן, ומבואר גם זה שם במסכת פסחים [צ"ה ע"א].

ועובר על זה ואכל פסח שני מבלי מצה ומרור ביטל עשה זה.

שלא להותיר מבשר פסח שני עד בקר

ספר החינוך מצוה שפב שלא להותיר כלום מבשר פסח שני למחרתו

שלא להותיר כלום מבשר הפסח שני למחרתו שהוא יום חמשה עשר באייר, שנאמר [במדבר ט', י"ב] לא ישאירו ממנו עד בקר.

כל ענינה בלאו הבא על זה בפסח ראשון הכתוב בסדר בא אל פרעה, והוא שם לאו שני [מצוה ח'].

שלא לשבור עצם בפסח שני

ספר החינוך מצוה שפג שלא לשבור עצם מעצמות פסח שני

שלא לשבור עצם מכל עצמות הפסח, שנאמר [במדבר ט', י"ב] ועצם לא ישברו בו.

כל ענין לאו זה מכיוון כענין לאו הבא על זה גם כן בפסח ראשון בסדר בא אל פרעה, והוא שם לאו ח' [מצוה ט"ז], תראנו משם אם רצונך לדעת.

לתקוע בחצוצרות על הקרבנות ובשעת הצרות

ספר החינוך מצוה שפד מצות תקיעת חצוצרות במקדש ובמלחמה

לתקוע בחצוצרות במקדש בכל יום בהקריב כל קרבן, וכמו כן בשעת הצרות, שנאמר [במדבר י', ט'] וכי תבאו מלחמה וגו'. וכתוב אחריו גם כן [שם, י'] וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצוצרות על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם וגו'. ואף על פי שהזהיר הכתוב ביום שמחה ומועד וראש חדש, לא דוקא, דבכל יום היו תוקעין במקדש בחצוצרות על הקרבן, וכן מבואר בראש השנה פרק ראוהו בית דין [כ"ט ע"א] שאמרו שם, הכל חייבין בתקיעת שופר כהנים ליום וישראלים, ומתמאה תלמודא עלה בגמרא, פשיטא. אי הני לא מחייבי מאי בו מחייב. ומהדר ליה, כהנים איצטריכא ליה, סלקא דעתך אמינא זואיל וכתביב [שם כ"ט, א'] יום תרועה וגו', והני כהני הואיל ואיתנהו בתקיעה דכל השנה כולה, דכתיב ותקעתם בחצוצרות על עלתיכם וגו', ומהדר ליה, מי דמי, התם חצוצרות הכא שופר. למדנו מכל מקום, דבכל השנה כולה, כלומר בכל יום ויום, איכא חצוצרות במקדש. ואמרו במסכת ערכין פרק שני [י"ג ע"א] אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעה במקדש, ולא מוסיפין על ארבעים ושמונה.

משרשי המצוה, לפי שבשעת הקרבן היו צריכין לכוון דעתם יפה בענינו כמו שידוע שהוא נפסל במחשבות ידועות, וגם כן צריך הקרבן כוונה שלמה לפני אדון הכל שציונו עליו, וגם כן בעת הצרה צריך האדם כיוון גדול בהתחננו לפי בוראו שירחם עליו ויצילהו מצרתו, ולכן נצטוו בתקיעת החצוצרות בעתים אלה. לפי שהאדם מהיותו בעל חומר צריך התעוררות גדול אל הדברים. כי הטבע מבלי מעיר יעמוד כישן, ואין דבר יעוררהו כמו קולות הנגון, ידוע הדבר, וכל שכן קול החצוצרות שהוא הקול הגדול שבכל כלי ניגון. ועוד יש תועלת נמצא בקול החצוצרות לפי הדומה, מלבד ההתעוררות אל הכוונה, כי בכח הקולות יסיר האדם מלבו מחשבת שאר עסקי העולם ולא יתן לב באותה שעה כי אם בדבר הקרבן, ומה אאריך וידוע זה לכל אשר הטה אוזן לשמוע חצוצרות וקול שופר בכוונה.

מדיני המצוה, מה שאמרו זכרונם לברכה במסכת מנחות [כ"ח ע"א] שהחצוצרת היתה באה מן העשת של כסף כמו שבא בכתוב, ומשאר מיני מתכות פסולה. ומה שאמרו זכרונם לברכה [ערכין י"ג ע"א] שאין פוחתין לעולם במקדש משתי חצוצרות, ולא מוסיפין על מאה ועשרים. ויתר פרטיה מבוארין בספרי [בהעלותך פיסקא ע"ז] וראש השנה [כ"ו ע"ב]. וגם כן במסכת תענית [י"ט ע"א] ביארו שאנו מצוין בתקיעת החצוצרות בעת הצרה.

נוהגת מצוה זו בזמן הבית, ככהנים שעליהם המצוה לתקוע בחצוצרות, וכענין שכתוב בהן במסע המחנות [שם, ח'] ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצוצרות. ושנאמר לא היו תוקעין הם על הקרבן אלא הלויים [מפני שהן ככלי ניגון], אינו כן, שהרי בפירוש אמרו במסכת תמיד פרק שביעי [מ"ג] נתנו לו יין לנסך, הסגן עומד על הקרן והסודרין בידו, ושני כהנים עומדים על שלחן החלבים ושתי חצוצרות בידם תקעו והריעו ותקעו. הרי נתבאר שעל ידי כהנים נעשית מצוה זו, ושהיא מצוה תמידית להן, כלומר שבכל יום היו תוקעין ולא ביום מועד וראש חדש בלבד.

אבל ראיתי להרמב"ם ז"ל שכתב [פ"ג מכלי המקדש הל' ה'] בימי המועד כולן ובראשי חדשים היו הכהנים תוקעין בחצוצרות והלויים אומרים שירה, נראה מדבריו שדעתו שבשאר הימים אף הלויים תוקעין בחצוצרות.

ואם עברו על זה הכהנים ולא תקעו בשעת הקרבן, וכן אם לא תקעו בעת הצרה, ביטלו עשה זה.